

Ann. XI.

ROMAE, Kal. Aprilibus MDCCCXVIII

Num. IV.

VOX VRBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Semel in mense prodit

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est:

In Italia: Libellarum 4,80

ubique extra Italiam: Lib. 6,25 (Doll. 1,25; Sch. 5; M. 5; Rubl. 3; Coron. 6,25)

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem

Commentarii VOX VRBIS possessorem et administratorem

ROMA - Piazza del Gesù, 48 - ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA

apud

Gebethner et Wolf

Varsaviae Polonorum
Rakowskie Przedmiescie, 15.

apud

"Kronika Rodzinna,"

Varsaviae Polonorum
Krakowskie Przedmiescie, 6.

IN ANGLIA

apud

Burns and Oates

London W.
28, Orchard Street.

IN CANADA

apud

Librairie Granger Frères

Montreal
1000, Rue Notre-Dame.

PROSPECTUS SUBNOTATIONIS COMMENTARII VOX URBIS IN AN. MDCCCXVIII

Pretium annuae subnotationis est in Italia Libell. 4,80

ubique extra Italiam Libell. 6,25

(Doll. 1,25; Sch. 5; March. 5; Rubl. 3; Coron. 6,25)

recto tramite mittendum

ad ARISTIDEM LEONORI Equitem

Commentarii "Vox Urbis", possessorem et administratorem

ROMAM, Piazza del Gesù, 48

Praemia sociis constituta:

Ex subnotatoribus quisque sive *Vox Urbis* kalendarium, sive tabulam
m. 0,25 × 0,45 Pontificiam dominationis
auspicationem referentem a Pio PP. IX anno MDCCCXLVI peractam, *ad libitum*
sibi habebit.

Qui socios novos comparaverit duos pretiumque eorum subnotationis
miserit, subnotatione sibi gra-
tuita omnino fruetur.

Qui socios novos comparaverit tres — bibliopolis exceptis — ma-
gnificam tabulam dono accipiet
m. 0,63 × 0,85 in qua apposita charta manu facta, calcographice impressa, offi-
cina Urbani hospitii S. Michaelis ad Ripam, antiqua gloria insignis, imaginem
retulit Pii X Pont. Max. vultus vigore, oculorum vi lineamentisque iure merito
apud omnes celebratam.

Qui triginta socios novos comparaverit ante Iulium mensem — bi-
bliopolis pariter exceptis —
dimidiatum pretium itineris habebit a quovis Europae loco ubi vivit Romam usque,
atque inde in domum suam, secunda, prouti vocant, ferriveharum classi usus.

Qui sexaginta socios novos comparaverit uti supra, eodem itinere
gratis omnino gaudebit.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Rerum index:

Ex Chilensi Republica.
Ex Gallia. - De pace, varia.
Ex Batavia. - Certamen poeticum Hoeufftianum.
Claudia Vestalis. - Carmen FRANCISCI XAVIERII REUSS in certamine poetico Hoeufftiano magna laude ornatum anno MCMVIII.
De re litteraria apud Subalpinos. De Historia. Dominicus Berti.
De Iesu Christi iudicio.
Paroemiae sive Adagia: Piscator ictus sapiet. - Crassa sive Pingui Minerva.
Acta Pontificia. - Sanctissimi Domini Nostri Pii divina providentia Papae X litterae encyclicae de modernistarum doctrinis: Ecclesia et Status iuxta modernistas - Evolutionis doctrina et modernistae.

Ex SS. Congregationibus Romanis sententiae novissimae selectae.
Diarium Vaticanum. - Coram SSmo admissiones. - Pontificiae electiones. - Vita functi viri clariores. - Varia.
Annales. - Eventuum congeries.
Publici per Orbem coetus legibus ferendis.
Per Orbem.
Libri recens dono accepti.
Aenigmata.

In tertia operculi pagina: TARCISIUS - Actio dramatica I. B. FRANCESIA versibus senariis conscripta.

Ex Chilensi Republica

Bonearensem urbem, unde ad vos scripsi (1), quum lustrassem feliciter, antequam meos ad Gallos redirem, vehementem animi cupiditatem explevi, adversum quoque litus Americae attingere, perque montes immanes Chilensem in hanc rempublicam descendere.

Derelecta vix itaque Bonearensi civitate, integra una die iter fuit rectissimum per immensam late planitiem quam *pampain* dicunt. Viridis quidem ager undique ac laetus graminibus, in quo late armenta pascuntur pecudum sine numero, ex quibus praesertim Argentinensium civium qui illic vivunt, opes constant. Rarissimi per immensa campestria pagi et inter sese distantes admodum, sed, viae ferreae prope stationes, aedes passim exstructae.

En autem, post multas horas velocissimo cursu productas, en colles primi atque montes; en sylvae virescentes; quumque iamiam Mendoza urbs appareat, *Andarum montium* nivalia iuga sub sole micant.

Mendoza Ibericis a militibus condita urbs a. M. DLX, anno MDCCCLXI, ut omnes meminerunt, ingenti terrae motu diruta est, quo decem millia civium vitam misere perdidere. Instaurata tamen quasi a fundamentis, iucundum sui praebet novum adspectum. Hinc iter iuxta fluminis ripas ad montes ascendit: ferreique tramites ipsam quoque viam sequuntur, ferreisque pontibus audacissimis violentas aquas saepe transiunt.

Sed iam ad Cumbrae transitum pervenimus, qui inter montes est Aconcagua et Torpungato, ex Andis gigantes maximos. Hinc inde saepe per valles pe-

cudes iterum videre est, quae inibi pinguescunt ac deinde Chilensem in rempublicam quotannis vere novo per legiones aguntur; aguntur vi ab equitibus pastoribus per asperas vias, hiemales etiamnunc ob altitudinem, et rigentes, ita ut armenta fame et frigore in via pluries imminuantur.

At ferreum nostrum iter audacissimum alpestem viam altissimam aggressum, eo usque ascendit, quo nullibi adhuc vires hominum afferre vehes ex chalybe valuerint. Hoc modo vallis attingitur, saxis quae « erratica » nuncupant frequens: dicitur Las Cuevas, unde ad Cumbrae verticem aditus, ex quo tandem in Chilensem rempublicam est prospectus. Fit igitur descensus in Chilem: infidus quidem et concitus quoadusque Incas lacus nigricans dextrorsum apparet; inde Iuncal ad oppidum, ad « militis saltum », tandem per amoenissimam vallem, uno itineris die, ad S. Iacobi portus viator adducitur.

Quid autem vobis referam de Chilensi republica? Nitrici salis industri effossione plerumque ditescit, nec manufactis adhuc laboribus nimis intendere mihi videtur, quorum copiam frequenti admodum et ubique commercio a ceteris tum Americae, tum Europae, tum Asiae populi agit. Mox enim eius ex litoribus novum navium iter ad Iaponias insulas est constitutum: ex Iaponia autem serici textiles, fictilesque suppellectiles late afferuntur, dum ex Chile gramina, poma, salia exportantur.

Industria sic civilis ad fabricandas stamina ferrea, machinas ad serendum, metendum vel effodiendum incumbit. Deducuntur pariter in dies novi telegraphi tramites atque telephoni, aquaeductus exstruuntur, electridis lux omni ope gignitur.

(1) Cfr. an. XI, n. I.

CONSTANTINI PISONI

Pontificia officina Candelarum ad Sacra

In eadem recessione Turinensi an. MDCCCXVIII

inter Italicos primo indiculo

pluribusque promissis aureis, argenteis, scriptisque honoris iustificationibus cunctis

ROMAE in ITALIA

Corso Vittorio Emanuele, 127-129 - Via Sediari, 1-2-3

Huiusmodi officinae, conditae inde ab an. MDCCCIII, haec peculiaria propriaque sunt:

Candelae ex cera, iuxta praescriptiones liturgicas a S. Rituum Congregatione recognitae atque adprobatae.

Candelae rigidissimae, calidioribus caelis resistentes ab officina Pisoni *unice* comparatae.

Candelae ad sacra atque ad illuminandum, quarum explorata sunt tum integra exustio, tum omnis et colaturae et fumi defectus.

Candelae exquisitis ornamentis decorae sive Cereorum Paschalium sive donorum ad usum.

Cera capsulis conclusa ad supellectiles et pavimenta dilucidanda.

Faculae ad noctem iure proprietatis circa fabricationem protectae, decem horas et ultra ardentes. Unicae hae sunt, quae continuo ac splendido fulgore comburantur, ita ut singuli vix eas experti, in posterum solummodo adhibuerint. — Mittuntur involueris 12-25-50 cereas faculas continentibus.

Commercium epistolare omnibus linguis habetur.

Res ad orbem universum exportatur.

Diversorium Regium, cui e Minerva domus

(Grand Hôtel de la Minerve)

ROMAE - Piazza della Minerva - ROMAE

Diversorium inter optima Romae, in Urbis centro, recens omnino instauratum - Tercenta cubicula et magnae aulae - Calefactio - Balnea - Electrica lux ubique - Machinae duo ad ascendendum - Hiemale vicinatum - Ludi triduales - Aulae mulieribus reservatae.

Societas pro umbellulis et summi stili.

Langolius Scotti, moderatur.

Gulielmus Gaudenzi

Romae, Tor Sanguigna, 2-3; Via Coronari, 1

cuique suppeditat coronas, numismata, Christi crucifixi effigies, Sanctorum imagines tum insculptas tum omnibus modis impressas, metallis caelata opera ad sacra vel ad reliquias reponendas, pietatis libros, omniaque in Puellarum Mariae usum; pulcrarum artium specimina, musiva, caelatas sculptas gemmas et similia; quorum maximum apparatus possidet.

Gallice atque Hispanice loquitur.

Prospectum subnotationis *Vox Urbis* Commentarii

in an. MDCCCXVIII

videas in quarta operculi pagina.

CLAUDIA VESTALIS

Carmen FRANCISCI XAVERII REUSS

in certamine poetico Hoeufftiano magna laude ornatum anno MCMVIII (1)

Nox est: cuncta silent, indulget Roma sopori.
Sola, vigil, Sacramque Viam tacitumque pererrat
Luna Forum; quae, de Capitolii moenibus altis
deque Palatini tectis delapsa superbis,
insinuat se porticibus, dat et oscula templis,
itque triumphales, regina serena, per arcus.

En radiis mulcet placidis Sacra Vestae
et quas virginibus Numa rex Vestalibus aedes
adstruxit, iussis aeternum naviter ignem
Palladiumque, rei Romanae fata, tueri.
Emicat e fano splendor; stat Claudia virgo
ante aram, nutrita cedris ubi flamma coruscat.
Candida virgineos tegit artus palla, tegitque
candida vitta caput tonsum (2). Qua fronte pudica!
quo nitet ore pio! Septennis in atria Vestae
secessit, prae ter denis delecta puellis;
tironis stadium lustris emensa duobus,
altera lustra duo traduxit iusta sacerdos;
nuper pontifices solerter munere functam
casto praefecere choro, Patrioque magistram

(1) I. — Effosso nuper Fori Romani solo, in lucem prodierunt, circa dirutum Vestae templum, complures Vestalium statuæ marmoreae, et cippi cum inscriptionibus laudatoriis. In uno ex his lapidibus haec leguntur:

OB · MERITVM · CASTITATIS
PVDICITIAE · ADQ · IN · SACRIS
RELIGIONIBVSQVE
DOCTRINAE · MIRABILIS
C/////E · V · V · MAX.
PONTIFICES · V · V · C · C.
PROMAG · MACRINIO · SOSSIANO V · C · P · M.

DEDICATA · V · IDVS · IVNIAS
DIVO · IOVIANO · ET · VARRONIANO · CONSS.
(i. e. anno Christo CCC LXIV).

Nomen huius Vestalis Maximæ olim ex industria expunctum fuit, ubi tamen legi adhuc potest prima littera C. Communis autem archaeologorum opinio est, agi hic de Vestali Maxima Claudia, christianam sub id tempus religionem amplexa, quam postea Prudentius (*Peristeph.*, hymn. II, vers. fin.) his memorat iambis:

*Aedemque, Laurenti, tuam
Vestalis intrat Claudia.*

Quo tempore lapis positus est (anno 364) tolerabatur adhuc cultus Vestae, qui sub finem eiusdem saeculi omnino sublatus fuit. Cessaverat tamen atrox pontificum in Vestales auctoritas. Quam igitur idolorum antistites in Claudiam, ad Christum conversam, aliter iam animadvertere non possent, eius saltem damnarunt memoriam expuncto Vestalis nomine.

II. — Templum christianum *S. Mariae Antiquae*, quo Claudia se recepit, nuper etiam in eodem Foro Romano detectum est. Eius initia, ex sententia clarissimi H. Grisar, S. I., ad tempora Constantini Magni pertinent; alii tamen archaeologi eius originem aliquot decenniis anteriorem esse volunt. (Cfr. HORACE MARUCCI, *Le Forum Romain et le Palatin*, MCMII, liv. II, chap. 10).

(2) Erat prope Vestae delubrum arbor e lotorum genere, dicta Lotos capillata, quod in ea novarum Vestalium capilli, a pontifice detonsi, suspendebantur. (PLIN. SEC., lib. XVI, 44).

marmore desculptam titulis auxere decoris;
MAXIMA nunc VIRGO veteri pro more vocatur.

Virginis ut pallet vultus! Certe gravis angit
cura sinum; gemitum tristem modo labra dederunt;
cursitat huc illuc; febri velut acta movet se;
lumina iam demittit humi, iam tollit in aram
inque deae rigidum simulacrum (1); pectus utraque
saepe premit palma, crudo quasi vulnere laesum:
immemor interea (quis crederet?) ignis alendi....
— « Dic, virgo, si nosse licet, quo saucia telo
indoleas ». — Silet illa; rapit tamen ecce volumen
pictis e pluteis, auro minioque renidens.
Est liber inscriptus VESTALIA SACRA, diesque
pernumerat festos, dum volvitur annus, agendos,
pensaque festivis notat assignata diebus.
Quotidiana refert tum munia, quamque severis
plectatur poenis male casta (quod absit!) alumna,
atrox cui foditur vivae vegetaeque sepulchrum,
cribro ni ferat, oblitus discurrere, lymphas (2).

« Nonne meas alacri — suspirat Claudia — partes
absolvi studio? Numquid tamen una beavit
me sine nube dies? Et quae liber iste recenset
grandia iura, probis Vestae decreta ministris,
taedia quanta mihi genuerunt! Iunior olim
hos ego, patricius sanguis, paulisper honores
ambivi: placuit, qui me stiparet euntem,
lictor honorus, iter doctus mihi pandere turbas
per medias; placuit Tyrio spectabilis ostro
pulvinus, quem templa dabant, dabat amphithea-
[trum] (3).

Aurea me pilenta satis mollesque iuvabant
lecticae, SALVEque sonans ex ore potentum.
Gratius at gladiator AVE mihi gutture fudit
rauco, posteaquam, quem multi pollice verso
victum damnarant cives, assurgere iussi (4).
Ast ego, Roma, tuis Circensibus, haud mora, triplex
indignata VALE, quod diffidit aëra, dixi.

» Tum sapui tandem; ludosque perosa cruentos,
ludicra mox etiam spectacula fastidivi.

(1) Teste Ovidio (*Fust.* VI, 295 etc.) nihil aliud in cella Vestae erat, praeter focum igne perpetuo ardentem; simulacrum deae in adnexa surgebat aedicula.

(2) Anno DCIX ab Urbe condita, Tuccia Vestalis, incestus insimulata, ita se purgavit, quod haustam e Tiberi aquam cribro, unde dilapsa non est, in aedem Vestae detulit. Rem narrat Valerius Max. (lib. VIII, cap. 1), quam etiam memorant Plinius Sec. (lib. XXVIII, 3) et S. Augustinus (*De Civ. Dei*, lib. X, cap. 16).

(3) In amphitheatro Flavio podium adhuc conspicitur, in quo sedebant Vestales.

(4) In ludis Circensibus, uti notum est, spectatores inverso pollice significabant, velle se ut victus gladiator a victore conficeretur.

Sed viae quoque multiplicantur, eaeque ferreis axibus stratae per omnes regiones ducuntur, sive aere civium sive mutuata a peregrinis argentariis pecunia; ab iis maxime, qui sive septentrionalem Americam colunt, sive Europam. Postremo classium navigia ex chalybe et ferro loricato augentur et arma, ut privatis divitiis, quae satis prosperae sunt, digna quoque reipublicae vis atque tutela respondeat.

Quae plane omnia viatori eas terras lustranti latino semine nato iucundissima visu sunt spemque plurimam de futuris nominis nostri incrementis in animum inducunt.....

Haec ad vos scribebam S. Iacobi ab urbe, Chilensium hospes omni humanitate exceptus; nec tamen hanc puto epistolarum mearum fore postremam, prouti erat in mente; siquidem late prosequendi itineris nova consilia foveo; quae si perfecero, ipsi ex scriptis meis videbitis.

VIATOR.

Ex Gallia

De pace, varia.

Societatis pro pace et libertate universalis Ducii praesens, nonnullas de tanto argumento notitias ad vos transmittere putavi, quas vobis non ingrata fore confido.

Prima igitur de nova circa ius pacis opere ab A. Merignae, apud Tolosanam Universitatem doctore, recens edito (1) brevi attingam. Liber enim 800 pag. lucide conscriptus, ordine perfecto, scientia conscientiaque praecellens, valde est omnibus commendandus. Licet e tam ingenti de Iure Pacis compendio, id tantum excerpere quod ad Urbem attinet. Agnoscat enim Merignae personam « iuridicam » Summo Pontifici tribui debere iuxta iuris gentium disciplinam; cui sententiae assentiuntur Bluntschli, Pradier-Fodéré, Rolin, Iacobus Dumas; quibus me ultimum addo.

Unionem autem « Ecclesiae » cum Summo Pontifice, [fidei catholicae doctrinam], regulam humani iuris esse non arbitratur: itaque si quis in Gallia fundum Summo Pontifici exempli gratia legaverit, valere legatum auctor contendit, etsi non liceat « Ecclesiae » legare.

Remanet « Esperanto ». — Non pariter vobis displicebit cognoscere Societatem hanc nostram (Duciensem) sermoni Esperantino operam, ut exposcebatur, navare, post studiosas disquisitiones, remissae. Idem iam diiudicaverat, superiore anno, ut scitis, collegium quoque eiusdem societatis armoricanum, censens sibi gallicum sermonem, in orbe celeberrimum,

sufficere ad usus quotidianos vulgi; quod autem ad cultiores pertinet, latinum. Ceterum « Esperanto », qui multiplici atque anceps verborum potestate fruitur, ideo perplexus videtur, ita saepe significationem oppositam obviae prae se ferre, ut non tam facilis reapse dici possit ac vulgo iactitatur.

Nobelium pro pace praemium. — Nobelium praemium pro pace hoc anno viri duo valde dissimiles tulerunt, quorum alter Gallus, Ludovicus Viellart ex dynastis Renault; alter Italicus, Theodorus Moneta. Hic popularis scriptor, plebis causae addictus, diario cui « Saeculum » nomen Mediolani triginta annis praefuit; attamen (res notabilis), Summo Pontifici epistolam, nomine *Pacis Conventus* suo tempore misit, qua venerabundus assensum eius petebat; quae quidem laudatricem responsionem obtinuit. Haec hactenus de pernoto satis Italorum cive. Alter, rerum novarum inimicus, divitiis invictum animum gerens, vitae integer, inveterati moris mutationem aegre secutus, Hagani coetus scriba, studiosus vir potius fuit, quam auctor alacris; nempe fidem suam ut in domesticis ita etiam in publicis rebus mirum in modum servat; ita Deum Catholicorum semper castissime coluit. Ideo nemo fidelior Haganarum pactonum interpret notariusque inveniri poterat. Singulare tamen quod, praemio de Pace recepto, Pacis ille laureatus profiteri non dubitaverit sese *Pacifistam* nominari nullo modo velle; idque publico in Parisiensi Universitate coetu proclamavit.

MONTELUCCIUS.

Ex Batavia

CERTAMEN POETICUM HOEFFTIANUM

Accepimus, et libenter edimus:

Die ix m. Martii in conventu Ordinis Litterarum Academiae Regiae Disciplinarum Nederlandicae relatum fuit de XXV carminibus, quae Amstelodamum missae fuerant ut de praemio certarent. Victor renuntiatus fuit

ALFONSUS M. CASOLI ex urbe Mediolano,

qui *Ad conventum Hagensem* cecinerat. Praeterea sex carmina laudata fuerunt, nempe: *Claudia Vestalis*, *Post occasum Urbis*, *Sanctus Theodorus*, *Vita urbana*, *Soterichus*, *Vis electrica*. Haec quoque carmina legati Hoeffiani sumptibus edentur, si poetae veniam dederint schedulas aperiendi, quod iam fecit poeta *Claudiae Vestalis*, cuius nomen est FRANCISCUS XAVIERUS REUSS ex urbe Roma (1).

Amstelodami d. ix m. Mart. MDCCCXVIII.

H. T. KARSTEN,
Acad. Reg. h. t. ab Actis.

(1) A. MERIGNAE, *Le droit de la paix*. (Paris, 1907).

(1) Clarissimo viro atque inceptus nostri socio dilecto iterum iterumque gratulamur. — Vox Urbis.

Pontificum prorumpe furor! meque obrue glebis
(irrita iura novans) scelerati, si libet, agri! (1).
O utinam mihi sors Agnetis Caeciliaeque
rideat, et vitam pro Christo fundere fas sit!
Sin minus id liceat, sub humum mea saxea forma
et meus expuncto tradatur nomine cippus!
His caream titulis, Superum dum scribar in albo!

» Nec vobis deero, quos fratres atque sorores
Christus adoptavit: stipe vos solabor egenos;
aegrotos medicante manu verbisque levabo
mitibus; orbatis adero velut altera mater.
Atque aderunt (mihi nam videor ventura tueri)
virgineae vobis legiones tempus in omne,
illecebris saeculi quae spretis pectora Christo
flammea sacrabunt, Christique dolentia membra
(quotquot stirps humana parit) mulcere, iuvare
certabunt: blandae matres, vigilesque sorores ».

At iam purpureo caelos aurora nitore
pingit; et en tacitas, clangendo, verberat auras
aerea vox, e Christiadam (quae proxima surgunt)
tectis lapsa sacris (2): erat hoc Mariale sacellum
cui VETERI nomen. Tum Claudia: - « Me vocat -

[inquit, -

ancillam Dominus, cui deinceps obsequar uni.
Iam venio.... Ne, Vestales, lugete! meamque
ne prohibete fugam! Propero quo vera trahit me
reliigio, quo virginitas florentior;... haec vos
meta perinde trahat!.... Lectica non opus ulla....
Lictor, abi: mihi promptus adest ex aethere custos ».

Haec effata, gradu celeri penetralia Vestae
deserit, et Christi petit alium Claudia templum.

(1) Campus sceleratus dictus est ager, in quo Vestalis infidelis viva sepeliebatur.

(2) Reddita Christianis libertate, convocatio ad eorum templa iam publice fiebat: sive sonante tuba, qui mos in Oriente invaluit; sive percussis malleo tabulis ligneis vel laminis aereis, quae consuetudo Occidentis fuit, donec reperta sunt tintinnabula grandia, ab aere Campano appellata. (WATZEL u. WELTZ, *Kirchenlexicon*, voc. *Glocken*).

DE RE LITTERARIA APUD SUBALPINOS

DE HISTORIA

(Cfr. an. XI num. II)

Dominicus Berti.

Quoniam venimus Cumbebianam, haud alienum a me putabo, brevem mentionem facere de Dominico Berti. Non equidem negabo nonnullos potius inter philosophos hunc esse recensendum dixisse, qui hac aetate floruerunt, ob praeclara eius opera de hac re edita atque ob disciplinam, quam ipse in magno Taurinensi athenaeo tradidit. Attamen eum ponendum esse inter historicos non dubitaverim, et opportunitatem nactus, de ipso breviter dicam.

Cumbebianae natus est honestis parentibus anno octingentesimo et vicesimo supra millesimum. Prima litterarum rudimenta arripuit Carmaniolae, quae parva in Subalpinis civitas est, quaeque iam ab illa aetate commerciis florens, vel optimis studiis clarescebat. Ibi amicitia sibi devinxit Antonium Raineri, antiquae probitatis sacerdotem, ac praeclarum sui temporis ingenium, et Bertinium, qui summo honore philosophiam tradidit in Archigymnasio nostro. Cum ipsis coniunctissime vixit, atque ita in studio philosophiae strenue est versatus, ut mature inter aequales explendescere coeperit. Hic auctor fuit scholarum illarum, quae primum apud nos paene universam studiorum rationem mutarunt, atque ita novam nostris ingeniis palestram aperuit. Quo facto, quum multos inter auditores suos conspexisset sacerdotes, profiteri haud dubitavit: « Adhuc Ecclesia nos docuit; ab hoc autem tempore Ecclesia ad nostras scholas adire debet, nostrasque disciplinas, velit nolit, arripere atque in vulgus conferre ». Quod quidem tempus iam omnes advenisse sensimus, atque Ecclesia haud amplius potest vel suis filiis germanam disciplinam Christi libero ore tradere.

Ingenium nactus acerrimum, omnia facile arripuit ac tradidit, quae ad novam temporum rationem pertinerent; et in iis potissimum se se exercuit, quae ad novos magistros formandos adprobarentur, quaeque tunc temporis multorum hominum laudem ceteroquin doctissimorum obtinuerant, et quae multi, nec equidem citra veritatem, insimulabant ut omnium malorum fontem, atque in litteras in hominum mores coinquinandos manarunt.

Paene etiamtum puer Augustae Taurinorum cum praeclaris viris ephemeridem conscripsit, cui erat titulus *La Concordia*, opinionem audax adversatus Camilli illius Cavour, qui illo tempore primum in populum se conferebat. Hic, admiratus ingenium iuvenis atque audentiam, dicere consueverat: « Ipse unus adest adversarius, nec adhuc mansuetiorem nobis reddere potui! ». Ad eius tamen sententiam labentibus annis accessit, sed veluti pro re nata, et postquam strenuus ille vir fato cesserat. Maximus Tapparelli patritius Asellii, fortuna potius quam virtute illustris, eius studiorum tenacitatem admiratus atque sententiarum altitudinem, dicere solebat: « Ecce iuvenis, qui ante tempus vult senex videri! ». Inter oratores populares adlectus legibus ferendis, vix per aetatem ei licuit, in iis praesertim enituit, quae ad studia atque ad litterarum et doctrinae incrementum pertinerent.

Semel atque iterum administer fuit, atque rei litterariae supremus moderator. Sed quum studiis floresceret, maximam quoque laudem sibi comparavit in vulgus primum edendo quae ad rectam rationem spectant iudicandi Galileum Galilei. Neminem enim

Gaudia certa sitit mea mens quae, nata supernis
aeternisque bonis, fugientia tenet et ima.
Non me laus hominum satiat, non copia rerum
quas parit haec tellus, non Vestae cultus inanis.

«Vesta quid est? Divam faciles dixere poëtae;
at si vera loquar, fumus dicitur et umbra.

Unibram Musa levis solido pro corpore cepit;
unibram nugatrix insculpsit Graecia saxis.

Femineos tum scalptra deos finxere maresque,
infernos, superos, terrestres aequoreosque,

annosos, iuvenes, tardos celeresque, nec cheu!
moratos bene: Mercurium fecere rapacem,

haecivam Venerem, Martem fera bella serentem,
Innonem tumidam, siccantem dolia Bacchum,

infamem philtis Hecaten, Plutonaque tetrum;
Iupiter ipse, deum rex horum, vixit adulter.

«Haec coluisse pudet me numina; teque tuosque
odi, Vesta, focos, gelidi spiracula leti,

quais animus mihi, quais imae riguere medullae.
Infanti placuisse rudi sollemnia Vestae;

hinc placuisse, Pudor quod in hanc confugerit arcem.
Virginis usque libet nomen servare decusque;

pignora sed moschis haec nolo credere divis....
At quae religio, quae me nova templa litantem

suscipiant? Iesumne colam, quem Caesar adorat?
Haud ite: Igo Dei moveor, non Caesaris actu.

Posteros, num gente satum venerabor Hebraea?
Num flagris caesum, quem noster in arbore fixit

Pontius infami, pendente hinc inde latrone?
Romulidum proles, agone hoc ignobile lignum

osculer! haecque labris liventia vulnera tergam!
Abest! Namque Deum Fontem reor esse decoris,

qualem describere sophi Ciceroque Platoque.
Hunc privata colam; quia Tullius, immemor aequi,

cheu! nulla tibi, Palloherime, templa dicavit.
Quin etiam, quae scripta dedit sophus optima, consul

moribus expunxit, damnatis ritibus usus....
Irgone periuro credam?.... Res lubrica!.... Contra,

res est dura Crucem non exhorreere probrosam....
Vae mihi! quae dubiis, ratis instar fluctibus actae,

factor consiliis, cursus ligna tenendi....
O aeternae Deus, Rex optime maxime! quaeso,

prode viam, qua recta sequar, qua nitar ad astra;
tu mihi Dux (nondum licet agnitus) et Pater esto,

atque ignosce, bonus, male quidquid nescia gessi».

Haec in verba, genu reverenter Claudia flexo
suspicit in caelum, luna radiante coruscum,

stellatamque Dei sedem miratur adorans.
Assurgens promit, latebroso pariete tectum,

scriniolum, scriptamque sibi capit inde tabellam.
«Claudiohae inepti — sic currit epistola — multam

muntiat in Christo matertera Paula salutem (1).

(1) Quo tempore Claudia vixit, clarescere coeperunt matronae illae vir-
gineaeque Romanae, quae nobilitate generis atque doctrina et pietate
Urbanam atque Orientem illustraverunt, uti Paula, Paulina, Marcella,

Crede mihi, quae ceu natam te semper amavi;
crede mihi: Christo, non dis debetur ineptis

turis honos. Quae nunc scribo, te, filia, coram
saepius admonui; nec te mea laedere matris

dicta videbantur. Deus unus, ut ipsa fateris,
imperat in caelis, immensi Conditor orbis.

Virtus omnipotens, Sapientia summa, bonorum
Oceanus, nostros merito sibi poscit amores.

Ille prior nos dilexit, dilexit ab aevo.

Condiderat sanos; letali postea morbo
ictos restituit primaevae sponte saluti.

Nam, Deus usque manens, humanos induit artus,
obses ut occidi posset pro sontibus insons.

Crux, quo supplicio truciùs nihil, atra volentem
enecuit, palmas clavis plantasque foratum:

res oculis horrenda quidem; sed, si quis amorem
obsidis inspiciat, populis iucunda redemptis.

Σωτήρ ille (vocant Christum) quae, debita nobis,
vulnera sit passus, quos victa morte triumphos

egerit, et quae legarit caelestia terris
dogmata, cognosces hoc, Claudia, codice lecto,

quem tibi nunc (Evangelium dixere) remitto.
Volve silens meditantem librum, memorique reconde

lecta sinu. Valeo; tu Christo vive, valeque».

Nec mora, divinum sitienti corde volumen
haurit Vestalis, molli dum nox fugit ala.

Haurit, et exardent oculi vultusque legentis;
haurit, et ora pio lacrimarum rore madescunt.

Iesum mente videt natum de virgine Matre;
cernit, uti sensim grandescat; gratior usque (1);

aspicit haud veritum tractare fabrilis, duro
assuetum, ne nos pigeat sudare, labori.

Audit sublimes, quas et miracula firmant,
doctrinas iussumque novum propriumque Magistri (2).

Nec refugit, cruce quum suspensum spectat in alta;
nam fido, qui stat propior, sociata Ioanni,

colligit e labro morientis verba suprema,
huncque Deum verum cum Centurione salutat.

Vestali ut placuit de denis lecta relecta
pagina virginibus, Sponso cum lampade iussis

occurrere pio! (3). Locus alter perplacet, ignem
Christus ubi legitur terris immittere sacrum,

nilque sitire magis, quam toto ut flagret in orbe (4).
— «En meus — exclamat — meus optatissimus Ignis!

Ignescam Christo: dabit aram pectus, ibique
candida perpetuo fax accendetur amoris.

Omnia fortis amor superat: sic et mea nimbis
obsistet stygiis, exstingui nescia, taeda» (5).

utraq; Melania, Lea, Avita, Blesilla, Furia, Fabiola, Lacta, Asella,
Eustochium, Principia, aliaeque.

(1) LUC. II, 32: *Et Iesus proficiebat.... aetate et gratia.*

(2) IOAN. XIII, 34: *Mandatum novum do vobis. — Ibid. XIV, 12: Hoc est praeceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.*

(3) MATTH. XXV, 1-12.

(4) LUC. XII, 49.

(5) CANT. CANTICOR., VIII, 6, 7: *Fortis est ut mors dilectio.... lampades eius, lampades ignis.... Aquae multae non potuerunt extinguere caritatem.*

"Ecce homo", — ANTONII CISERI tabulam in pinacotheca nationali Romae asservatam photographice expresserunt FR. ALINARI, Florentiae.

Christum nat. deposuit, alium Annae filium ei suffecit. Praeterea Annae filii quinque in synedrio aderant Eleazar, Ionatha, Theophilus, Mathias, Ananus, qui omnes deinde, progressu temporis, summu pontificatum sua vice tenuere.

Cooptabantur autem in synedrio Simon Boéthos eiusque filii Ioazar, Eleazar, Simon Kanthéros; genus sacerdotale, qui pariter varia aetate summo sacerdotio functi sunt. In Apostolorum denique actis alii multi eius temporis sacerdotes nuncupantur: Ioannes (*Act. VI, 6*), Alexander (*Act. ibid.*), Ananias (ben Nebedai), qui et Pontifex fuit (*Act. XXIII, 2-6*) Paulique iudicio praefuit, Scaeva (*Act. XIX, 14*). Quod si Iosephi *Antiquitatibus* credendum est, inter magnos synedrii assessores addendi sunt Helkias, Simon ben Kamith, Ismael ben Phabi (1).

Ex scribis (γερουσιασται) unus nostra maxima interest, Gamaliel, Hillel filius, qui Pauli, Barnabae, et Stephani magister exstitit, vir rectus atque iustus, qui Christianus postremo factus est, quemque vetera martyrologia inter sanctos quoque retulere.

Postremo inter seniores sive senatores mentione digni succedunt Iosephus ab Arimathea et Nicodemus, quorum iustitiam ac pietatem Evangelium narrat atque laudat (1).

Pilatus autem, e gente Pontia, Romanus Christi iudex, Claudiam Proculam e Tiberii Caesaris cognatione uxorem duxerat, atque Valerio Grato Iudaeae in regimine successit, illudque ab anno Ch. XXVI ad XXXVI per decennium tenuit. Gratiae vero Caesaris adeo nutans homo nitebatur, ut metu eius amittendae Iusti mortem decernere non dubitaverit.

Sed praeter synedrium et Pilatum, Iesus ad Herodem adductus est, Herodis magni filium, quem βερενιαν Marcus appellat et tetrarchae munere fungebatur. Ei 'Αντίπατρος cognomen; uxor autem Arethae IV Nabatenorum ex Petra filia, quam mox ille dereliquerat ut Herodiadem, fratris uxorem, usurparet. Luxu omni flagrans, Tiberiadem urbem, prope Genesareth lacum, sibi condiderat; sed quum Paschatis tempore Ierusalem venisset, ad eum quoque Iesus adductus est.

(1) Cfr. Ios. *Antiq.* XV, IX, 3; XVIII, VI, 4.

(1) MATTH. XXVII, 57; MARC. XV, 43; LUC. XXIII, 50; IOHANN. XXIX, 38, et III, 1-10.

latet quam haec quaestio sit compluribus circumsepta difficultatibus, et iamdiu doctos homines torqueat. Atqui Bertius apud suam scriptiunculam in melius revocavit iudicium quod usque ad hoc tempus pravam percrebuerat malumque, in iudices summi illius viri atque in sententiam ab ipsis prolatam. Ipse enim primus et libero sane consilio, utpote qui nulli impiorum scholae addictus esset, et magna animi fortitudine, omnia vidit, propulsavit, acutissime recensuit, maximoque mentis acumine invexit, Galileum fuisse quidem damnatum, sed nullo flagellorum genere cruciatum neque vexatum, uti diu falsa opinio vulgo credita invaluit.

Scripsit quoque de Iordano Bruno, qui aliquod sibi nomen acquisiverat saeculo decimosexto ob delirantem ingenii fecunditatem et multitudinem errorum quos congegit vel contra religionem vel contra rerum-publicarum regimen. Quo nomine in publica vincula coniectus et capitis Romae damnatus, iampridem ab omnibus fere illius aetatis potestatibus inquisitus, flammis crematus vitam finivit, in Urbis vico cui nomen est *Campo dei fiori*. In hoc vico, statuta est ei nostra aetate aenea statua, aere collatio, apud illos praesertim, quibus philosophi huius pertinacia facile causa portenditur contra germanam Christi religionem invehendi, et in primis contra iudicium sententiam, uti verbis ipsi atque scriptis profitentur, sed re ipsa vera contra quidquid est religiosum in terris atque divinum.

Utrum Dominicus Berti bene fecerit, in hac opella conscribenda, nec ne, haud dicere audeam; sed si consideraveris quam religionis osoribus faverit, numquam ad huius historici sententiam accedam.

Quem enim in tot improborum voluminum congerie, qua aetas nostra quasi obruitur, quaeras, si unus aut alter, qui etiam natura ingenio experrecto donatus, in desuetudinem abiit, nec amplius manibus teritur? Ipse Berti, mea quidem sententia, quum perspexit quo tandem suus erga Iordanum amor evasisset, quibus religionis osoribus inserviisset, et denique quot errores et malos animos suscitavisset, doluit sane quam falso sui admiratores longe aliter essent iudicium suum interpretati. Dictionem suam praeclaris styli virtutibus ornare consuevit, verborum usus immutationibus et elegantibus sententiarum orationisque formis. Quod ait Cicero in *Bruto* de Caio Graccho: « oratorem dicere non dubitabo, grandem verbis, sapientem sententiis, genere toto gravem, et inventuti praesertim legendum, propterea quod non solum acuere sed etiam alere ingenium posset ».

Multa et de multis argumentis conscripsit Berti, sed de iis potissimum quae ad rem litterariam spectarent. Augustae Taurinorum in honoris monumentum erga ipsum et grati animi, auctore Municipio, est iamdiu aperta eiusque nomini dicata perfectioris

disciplinae schola, ad quam adolescentulae civitatis conveniunt, quae, sub ductu consilioque doctorum magistrorum, ad altiora studia tendentes, magistrali laurea donari desiderant.

Quum Florentiae ageretur apud oratores populares de abolendo publico Theologiae studio in magnis Italiae athenaeis, ipse unus pro viribus, multaue eruditione aliorum sententiae obstitit, ne soli Itali, in omnium populorum Europae comparatione, scientiam illam negligere viderentur, ad quam ceterae nationes alacriter animum adpellunt.

Obiit Augustae Taurinorum an. M DCCC LXXXV.

SUBALPINUS.

DE IESU CHRISTI IUDICIO⁽¹⁾

Christi Iesu iudicium atque sententiam et mortem David rex propheta iamdiu hisce praedixerat: « Adstiterunt reges terrae et principes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus Christum eius » (Ps. II, 2); et: « Insurrexerunt in me testes iniqui et mentita est iniquitas sibi ». (Ps. XL, 8); omnia enim de Christo venturo, sive ignominias, sive glorias David propheta fidei carmine tradidit. Atqui iudices Christi adamussim e principibus populi qui in synedrio congregabantur, erant, quique consueverant templi in aula praecisis petris exstructa, cui nomen *lishkath-hagazith*, numero saltem septuaginta duo consedere.

Dividebantur hi quidem in ordines tres: sacerdotum, seniorum atque scribarum, sive legis doctorum. Quum vero Iesus est ab eis damnatus, sacerdotum coetui Caiphas praeerat; maiori autem auctoritate pollebat Anna, ei socrus, qui idem iamdiu munus obiverat.

Alexandrina origine Anna erat, Seth filius, Sadducaeus, atque a Sulpicio Quirino, Syriae praeside, summus pontifex renuntiatus; quod officium XV per annos retinuerat. Quum vero perbreve tempore Ismael ben Phabi ei successisset, Eleazar, Annae filius, eius locum ad annum tenuit. Anno sequenti Eleazaro Simon ben Amith suffectus est; at mox Simonem Caiphas, qui ipsius Annae filiam matrimonio sibi coniunxerat, sequutus est, qui suam dignitatem XVIII per annos ab anno Chr. XVIII ad ann. XXXVI habuit. Maxima igitur in synedrium omne Anna auctoritate quamdiu vixit usus est, ita ut Christi Iesu mors ipsi primum tribuenda videatur. Equidem, et quum Caipham, Vitellius, Syriae legatus, anno XXXVI post

(1) Cfr. COSTANTINO CHAUVIN, *Il processo di Gesù Cristo*. (Romae, 1907).

dum ad haec palam progrediuntur, petunt interea ut Ecclesia quo ipsi impellunt sua se sponte inclinet seseque ad civiles formas aptet. Atque haec de auctoritate *disciplinari*. — Nam de *doctrinali* et *dogmatica* potestate longe peiora sunt ac perniciosiora quae sentiunt. De magisterio Ecclesiae sic scilicet commentantur. Consociatio religiosa in unum vere coalescere nequaquam potest, nisi una sit consociatorum conscientia, unaque, qua utantur, formula. Utraque autem haec unitas mentem quandam quasi communem expostulat, cuius sit reperire ac determinare formulam, quae communi conscientiae rectius respondeat; cui quidem menti satis auctoritatis inesse oportet ad formulam quam statuerit communitati imponendam. In hac porro coniunctione ac veluti fusione tum mentis formulam eligentis tum potestatis eandem perscribentis, magisterii ecclesiastici notionem modernistae collocant. Quum igitur magisterium ex conscientiis singularibus tandem aliquando nascatur, et publicum officium in earumdem conscientiarum commodum mandatum habeat; consequitur necessario, illud ab eisdem conscientiis pendere, ac proinde ad populares formas esse inflectendum. Quapropter singularium hominum conscientias prohibere quominus impulsiones quas sentiunt palam aperteque profiteantur, et criticae viam praepedire qua dogma ad necessarias evolutiones impellat, potestatis ad utilitatem permissae non usus est sed abusus. — Similiter in usu ipso potestatis modus temperatioque sunt adhibenda. Librum quemlibet, auctore incerto, notare ac proscribere, nulla explicatione admissa, nulla disceptatione, tyrannidi profecto est proximum. — Quare heic etiam medium est quoddam iter reperiendum, ut auctoritati similis ac libertati integra sint iura. Interea temporis catholico sic est agendum, ut auctoritatis quidem observantissimum se publice profiteatur, suo tamen obsequi ingenio non intermittat. — Generatim vero sic de Ecclesia praescribunt: quoniam ecclesiasticae potestatis finis ad spiritualia unice pertinet; externum apparatus omnem esse tollendum, quo illa ad intuitum oculos magnificentius ornatur. In quo illud sane negligitur, religionem, etsi ad animos pertineat, non tamen unice animis concludi; et honorem potestati impensum in Christum institutorem recidere.

Evolutionis doctrina et modernistae.

Porro ut totam hanc de fide deque vario eius germine materiam absolvamus, restat, Venerabiles Fratres, ut de utrorumque explicatione postremo loco modernistarum praecpta audiamus. — Principium hic generale est: in religione, quae vivat, nihil variabile non esse, atque ideo variandum. Hinc gressum faciunt ad illud, quod in eorum doctrinis fere caput est, videlicet ad *evolutionem*. Dogma igitur, ecclesia, sacrorum cultus, libri, quos ut sanctos veremur, quin etiam fides ipsa, nisi intermortua haec omnia velimus, evolutionis teneri legibus debent. Neque hoc mirum videri queat, si ea prae oculis habeantur, quae sunt de horum singulis a modernistis tradita. Posita igitur evolutionis lege, evolutionis rationem a modernistis ipsis descriptam habemus. Et primo quoad fidem. Primigenia, inquiunt, fidei forma rudis et universis hominibus communis fuit, ut quae ex ipsa hominum natura atque vita oriebatur. Evolutio vitalis progressum dedit: nimirum non novitate formarum extrinsecus accedentium, sed ex perversione in dies auctiore sensus religiosi in conscientiam. Dupliciter autem progressio ipsa est facta: *negative* primum, elementum quodvis extraneum, ut puta ex familia vel gente adveniens, eliminando; dehinc *positive*, intellectiva ac morali hominis expolitione, unde notio divini amplior ac lucidior *sensusque religiosus* exquisitor evasit. Progredientis vero fidei eadem sunt causae

afferendae, quam quae superius sunt allatae ad eius originem explicandam. Quibus tamen extraordinarios quosdam homines addi oportet (quos nos prophetas appellamus, quorumque omnium praestantissimus est Christus); tum quia illi in vita ac sermonibus arcani quidpiam praesetulerunt, quod fides divinitati tribuebat; tum quia novas nec ante habitas *experientias* sunt nacti, religiosae cuiusque temporis indigentiae respondentes. — Dogmatis autem progressus inde potissimum enascitur, quod fidei impedimenta sint superanda, vincendi hostes, contradictiones refellendae. Adde his nism quemdam perpetuum ad melius penetranda quae in arcanis fidei continentur. Sic, ut exempla cetera praeteramus, de Christo factum est: in quo, divinum illud quaecumque, quod fides admittebat, ita pedetentim et gradatim amplificatum est, ut demum pro Deo haberetur. — Ad evolutionem cultus facit praecipue necessitas ad mores traditionesque populorum sese accommodandi; item quorundam virtute actuum fruendi, quam sunt ex usu mutuati. — Tandem pro Ecclesia evolutionis causa inde oritur, quod componi egeat cum adiunctis historicis cumque civilis regiminis publice investitis formis. — Sic illi de singulis. Hic autem, antequam procedamus, doctrina haec de *necessitatibus* seu *indigentis* (vulgo *dei bisogni* significantius appellant) probe ut notetur velimus; etenim, praeterquam omnium quae vidimus, est veluti basis ac fundamentum famosae illius methodi, quam historicam dicunt.

In evolutionis doctrina ut adhuc sistamus, illud praeterea est advertendum quod, etsi indigentiae seu necessitates ad evolutionem impellunt; his tamen unis acta, evolutio, transgressa facile traditionis fines atque ideo a primigenio vitali principio avulsa, ad ruinam potius quam ad progressionem traheret. Hinc, modernistarum mentem plenius sequuti, evolutionem ex confictione duarum virium evenire dicemus, quarum altera ad progressionem agit, altera ad conservationem retrahit. — Vis conservatrix viget in Ecclesia, contineturque traditione. Eam vero exerit religiosa auctoritas; idque tam iure ipso, est enim in auctoritatis natura traditionem tueri; tam re, auctoritas namque, a commutationibus vitae reducta, stimulis ad progressionem pellentibus nihil aut vix urgetur. E contra vis ad progrediendum rapiens atque intimis indigentis respondens latet ac molitur in privatorum conscientiis, illorum praecipue qui vitam, ut inquiunt, propius atque intimius attingunt. — En hic, Venerabiles Fratres, doctrinam illam exitiosissimam efferre caput iam cernimus, quae laicos homines in Ecclesiam subinfert ut progressionis elementa. — Ex convento quodam et pacto inter binas hasce vires, conservatricem et progressionis fautricem, inter auctoritatem videlicet et conscientias privatorum, progressus ac mutationes oriuntur. Nam privatorum conscientiae, vel harum quaedam, in conscientiam collectivam agunt; haec vero in habentes auctoritatem, cogitque illos pactiones conflare atque in pacto manere. — Ex his autem pronum est intelligere, cur modernistae mirentur adeo, quum reprehendi se vel puniri sciunt. Quod eis culpa vertitur, ipsi pro officio habent religiose explendo. Necessitates conscientiarum nemo melius novit quam ipsi, eo quod propius illas attingunt, quam ecclesiastica auctoritas. Eas igitur necessitates omnes quasi in se colligunt: unde loquendi publice ac scribendi officio devincuntur. Carpat eos, si volet, auctoritas; ipsi conscientia officii fulciuntur, intimaque experientia norunt non sibi reprehensiones deberi sed laudes. Utique non ipsos latet progressionem sine certaminibus haud fieri, nec sine victimis certamina: sint ergo ipsi pro victimis, sicut prophetae et Christus. Nec ideo quod male habentur, auctoritati invident: suum illam exsequi munus ultro concedunt. Queruntur tantum quod minime exaudiuntur; sic

Huiusmodi plane fuerunt Christi iudices. Iudicium coram Anna noctu initum est, ut a Iohanne narratur (XVIII, 16-17-19), nulla tamen sententia ab eo edita; Caiphae enim in domo, paulo post, congregatis omnibus iudicibus ecclesiasticum iudicium est habitum. Ibi mendaces atque corrupti testes auditi, adeoque inter se contradicentes, ut Caiphas tandem ad exsolvendam litem rogaverit: «Adiuro te per Deum vivum, etc...»; ad quae quum Iesus respondisset: *Tu dixisti; Ego sum*, iudices omnes conclamarunt: *Quid adhuc egemus testibus?* — atque concluserunt ipsum reum esse mortis (1). Hisce Iesu sententia firmata, a iudicibus lata est; atque iterum in altera synedrii congregatione, circa auroram habita (καὶ εὐθὺς πρὸς — MARC. XV, 1), qua coram iterum Iesus protestatus est se Filium esse Dei (2).

Religioso iudicio sic expleto, civile inceptum est Pilati in aedibus ad Antoniam turrin, primo mane, ac fortasse hora a media nocte septima. Nihil primum accusationes valere; scimus enim Pontium libere fassum esse causam mortis in reo sese non invenire. Verumtamen, ut erat timido animo, Herodi Iesum tradidit, ei ut causam remitteret (3). Ductus est ita Iesus ad Herodem; ubi nil actum est nisi iniquum, inutile, atrox atque crudele: ibi Iesus irrisus, calumniis impetitus, illusor, et regali more per ludibrium vestitus est, deinde ad Pilatum iterum missus (4).

Qui quidem omni ope ut causam eluderet contendit: cum Barabba latrone comparavit, mox flagellandum vulgo dedit ac populo deinde exposuit; quinimo eum dimisisset tandem liberum, nisi Iudaei clamassent: «Non es amicus Caesaris»; (5); cuius gratiam suumque munus ne amitteret, Pilatus Iesum condemnavit.

Hoc igitur modo omnis Iesu causa tractata est; nulla nimirum defensione, nullo ritu, nulla iustitia; de qua profecto illud esset Tullii iterandum: «Crimen sine accusatore, sententia sine concilio, damnatio sine defensione!».

(1) Cfr. MATTH. XXVI, 66; MARC. XXIV, 66.

(2) LUC. XXII, 66-71.

(3) LUC. XXXIII, 2; MATTH. XXII, 21; IOHAN. XVIII, 38.

(4) LUC. XXIII, 6, 12.

(5) IOHAN. XIX, 12.

PAROEMIAE SIVE ADAGIA

Piscator ictus sapiet.

Apud Graecos celebratissimum hoc proverbium ab huiusmodi quodam eventu natum affirmant: Quum piscator quidam piscibus, quos intra rete tenebat, manum admovisset, atque a scorpio pisce feriretur: Ictus — inquit — sapiam. Itaque suo malo edoctus cavet in posterum. — Plinius lib. XXXII demonstrat

id esse peculiare draconi et scorpio pisci ut laedant aculeis, si manu tollantur. — Zenodorus ait paroemiam apud Sophoclem exstare.

Crassa sive Pingui Minerva.

Minerva iuxta poetarum fabulas, artibus atque ingeniis praesidet. Unde illud fluxit: «Invita Minerva»; praeterea illud: «Pingui, seu crassa Minerva», quod quidem iam olim proverbii vice celebrabatur. Columella (*De re rustica* XII, 1): «In hac autem — inquit — ruris disciplina non consideratur eiusmodi scrupolositas, sed, quod dicitur, pingui Minerva, quantumvis utile continget villico tempestatis futurae praesagium». Idem in primi libri praefatione: «Potest enim nec subtilissima, nec rursus, quod aiunt, pingui Minerva res agrestis administrari». Idem lib. X: «Nec tamen Hipparchi subtilitas, pinguioribus, ut aiunt, rusticorum litteris necessaria est». Dicitur pinguiori Minerva fieri, quod inconditius simpliciusque quasque indoctius fit, non autem exquisita arte, nec exactissima cura. Unde Horatius philosophum describens, non exactis illis Stoicorum rationibus atque argutiis instructum, sed veluti citra artem, philosophiam moribus exprimentem, neque tam disertum, quam simplicem ac sincerum: «Rusticus — inquit —, anormis, sapiens crassaque Minerva». Aulus Gellius (XIV, 1): «Nequaquam tamen id censebat in tam brevi exiguoque vitae spatio, quantovis hominis ingenio comprehendi posse et percipi; sed coniectari pauca quaedam, et, ut verbo ipsius utar *παχύτερον*, id est crassius, et pingui Minerva.

ACTA PONTIFICIA

Sanctissimi Domini Nostri Pii divina providentia Papae X litterae encyclicae de modernistarum doctrinis.

(Cfr. num. sup.).

Ecclesia et Status iuxta modernistas.

Sed modernistarum scholae satis non est debere Statum ab Ecclesia seiungi. Sicut fidem, quoad elementa, ut inquit, phaenomenica scientiae subdi oportet, sic in temporalibus negotiis Ecclesiam subesse Statui. Hoc quidem illi aperte nondum forte asserunt; ratiocinationis tamen vi coguntur admittere. Posito etenim quod in temporalibus rebus Status possit unus, si accadat credentem, intimis religionis actibus haud contentum, in externos exilire, ut puta administrationem susceptionemve Sacramentorum; necesse erit haec sub Status dominium cadere. Ecquid tum de ecclesiastica auctoritate? Quum haec nisi per externos actus non explicetur, Statui, tota quanta est, erit obnoxia. Hac nempe consecutione coacti, multi e protestantibus liberalibus cultum omnem sacrum externum, quin etiam externam quamlibet religiosam associationem e medio tollunt, religionemque, ut aiunt, *individualement* invehere adnituntur. — Quod si modernistae non-

legium Romanum; manus peregrinorum e Nordica America ex Terra Sancta reducum; Gabriel Nabax, Abbas Generalis Ordinis Basiliani in monte Libano omina et dona offerens ob Iubilaeum Sacerdotale SSmi; Sarsinae princeps eiusque familia; Ioannes Tacci, archiepiscopus Nicaenus, Apostolicus nuntius ad Belgas; Iosephus Pothier O. S. B., Praeses coetus ad libros lithurgicos gregorianos edendos; Seminarium Viterbiense; Emmanuel de Sarzana, a secretis apostolicae legationis Madritensis; Marcus Borghese, princeps Urbanus eiusque familia; Antonius ex Aurelianensi-Bragantina gente princeps; Belgae peregrini ad quingentos a rev. viro Ferdinando De Croy coram adducti; Sacer Purpuratorum Senatus, aulici omnes, coetus ad SSmi Iubilaeum celebrandum constitutus, sodalitas Petriana e Catholica Italarum Iuventute, Collegii Pii Latini Americani alumni omina et dona offerentes ob diem SSmi nominalem.

Pontificiae electiones.

Excellentissimus vir Guilelmus Schneider, episcopus Paderbornen., inter episcopos Pontificio solio adstantes adsciscitur.

— Fridericus Tedeschini et Stephanus Grasselli inter antistites domus Pontificalis referuntur.

— Raphael Scapinelli de Leguigno a Secretis S. C. rerum ecclesiasticarum extra ordinem, et Nicolaus Canali Secretariae Status substitutus dicuntur.

Vita functi viri clariores.

Romae, septuaginta annos natus, eminentissimus vir Ioannes Baptista Casali Del Drago, iam Patriarcha Latinus Constantinopolitanus, ab an. autem MDCCCXCIX in Sacrum Senatum cooptatus; vir pietate insignis.

Varia.

Die II mens. Martii in Xystino sacello iusta funebria Carolo I Lusitanorum regi eiusque filio Aloisio Philippo, adstante Pontifice, persolvuntur.

ANNALES

Eventuum congeries.

Si disceptationes exceperis de Balkanica quaestione heic illic agitatae ferriviarum per illam regionem ab Austria deducendarum arrepta occasione, quaeque tamen verborum limites non excesserunt, nullum invenies proximo tempore argumentum, quod peculiarium animadversionum occasionem praebet.

Hodie itaque « recensio » vere caput hoc Commentarii nostri dici poterit, quam iuxta eventuum successionem explebimus.

Primo itaque occurrit nefandum crimen in Persiae regem pertentatum; cuius, quum per Teheran urbem curru transiret, ignivorum globarum potenti vi est vita in discrimen adducta. Frustra tamen feliciter; rex enim sive casu, sive quod sceleris indicia cognovisset, ad aliam vehem transiverat, suamque vacuum dereliquerat, quae reapse in frustula redacta est. Mors tamen, quem ille effugerat, multos cives circum occupavit.

De Mauritania, post magnam novam victoriam a D'Amade, Gallicarum copiarum duce, reportatam, siluerunt fere omnino diaria circa bellicas vices; quinimo de pace breviter firmanda inter aemulos Arabes fratres praedicant; quae quidem, si fieri poterit, rem planiorem reddet, ita ut imperii status tandem aliquando in integrum restituatur.

Alfonsus rex Barcinonem petiit, singularem quidem animi virtutem ostendens; siquidem notum est Catalauniam late regi adversari, evertendarumque Hispanicarum rerum cupidos ibidem sedem suam posuisse. Actio tamen regis felici est exitu coronata; populus enim omni plausu ovans et gratulans eum excepit, regalisque imperii adversarios ad silentium adduxit.

Querendum contra est Latinas gentes quae Americam inferiorem incolunt novum fraterni et civilis odii miserum spectaculum dedisse in Haitiana republica, ubi Firmin dux, Alexis praesidis aemulus, in eum seditionem movit, quae sanguine suffucata est; nec incolarum modo, sed exterorum etiam, qui criminis quasi participes passim accusati sunt. Inde factum, ut naves Germanicae, Gallicae, Anglicae ac Civitatum Foederatarum Septemtrionalis Americae ad Portum Principem, ut suarum quaeque nationum cives vi quoque protueretur, missae fuerint.

Quousque tandem?....

PUBLICI PER ORBEM COETUS LEGIBUS FERENDIS

In Anglia de Balkanica quaestione disceptatio habita, oblataeque leges tum ad gubernandam alcoolicarum potionum venditionem, tum de iure suffragii mulieribus concedendo.

In Borussia lex de Polonis terris a possessoribus certis occasionibus auferendis, quamquam multis adversantibus, approbata.

In Gallia nova pecunia pro bello Mauritano erogata, commodumque operariis lege constitutum.

In Italia rogatio legis de religionis institutione in puerorum scholis omnino abolenda plurimis suffragiis reiecta.

In Norvegia administratorum collegio a munere recedente, noyum suffectum, Knudsen praeside.

In Russia de exteris rebus, cum Iaponia praesertim, ab Isvoski administro felici exitu disputatum.

enim cursus animorum tardatur: hora tamen rumpendi moras certissime veniet, nam leges evolutionis coerceri possunt, infringi omnino non possunt. Instituto ergo itinere pergunt: pergunt, quamvis redarguti et damnati; incredibilem audaciam fucatae demissionis velamine obducentes. Cervices quidem simulate inflectunt; manu tamen atque animo quod susceperunt persequuntur audacius. Sic autem volentes omnino prudentesque agunt: tum quia tenent, auctoritatem stimulam esse non evertendam; tum quia necesse illis est intra Ecclesiae septa manere, ut collectivam conscientiam sensim immutent: quod tamen quum aiunt, fateri se non advertunt conscientiam collectivam ab ipsis dissidere, atque ideo nullo eos iure illius se interpretes venditare.

Sic igitur, Venerabiles Fratres, modernistis auctoribus atque actoribus, nihil stabile nihil immutabile in Ecclesia esse oportet. Qua equidem in sententia praecursoribus non carere, illis nimirum, de quibus Pius IX decessor Noster iam scribat: *Isti divinae revelationis inimici humanum progressum summis laudibus efferentes, in catholicam religionem temerario plane ac sacrilego ausu illum inducere vellent, perinde ac si ipsa religio non Dei, sed hominum opus esset aut philosophicum aliquod inventum, quod humanis modis perfici queat* (1). — De revelatione praesertim ac dogmate nulla doctrinae modernistarum novitas; sed eadem illa est, quam in Pii IX syllabo reprobata reperimus, sic enunciatam: *Divina revelatio est imperfecta et idcirco subiecta continuo et indefinito progressui, qui humanae rationis progressioni respondeat* (2); solemniter vero in Vaticana Synodo per haec verba: *Neque enim fidei doctrina, quam Deus revelavit, velut philosophicum inventum proposita est humanis ingeniis perficienda, sed tamquam divinum depositum Christi sponsae tradita, fideliter custodienda et infallibiliter declaranda. Hinc sacrorum quoque dogmatum is sensus perpetuo est retinendus, quem semel declaravit Sancta Mater Ecclesia, nec unquam ab eo sensu altioris intelligentiae specie et nomine recedendum* (3); quo profecto explicatio nostrarum notionum, etiam circa fidem, tantum abest ut impediatur, ut imo adjuvetur ac provehatur. Quamobrem eadem Vaticana Synodus sequitur: *Crescat igitur et multum vehementerque proficiat tam singulorum quam omnium, tam unius hominis quam totius Ecclesiae, aetatum et saeculorum gradibus, intelligentia, scientia, sapientia; sed in suo dumtaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu eademque sententia* (4).

(1) Enceyol. Qui pluribus 9 Nov. 1846.

(2) Syll. Prop. 5.

(3) Const. Dei Filius cap. IV.

(4) Loc. cit.

EX SS. CONGREGATIONIBUS ROMANIS SENTENTIAE NOVISSIMAE SELECTAE

Ex Congregatione Indicis.

Ex decr. d. XVII mens. Martii M DCCCXVIII in indicem librorum prohibitorum relata sunt opera quae sequuntur:

IL PROGRAMMA DEI MODERNISTI. *Risposta all' Enciclica di Pio X « Pascendi dominici gregis »*. (Roma 1908).

PAUL BUREAU. *La crise morale des temps nouveaux*. Préface de M. Alfred Croiset. — (Paris, s. a.).

P. SAINTYVES. *La réforme intellectuelle du clergé et la liberté d'enseignement*. — (Paris, 1904).

— *Les Saints successeurs des dieux*. — (Ibid. 1907).

— *Le miracle et la critique historique*. — (Ibid. 1907).

— *Le miracle et la critique scientifique*. — (Ibid. 1907).

FRANC. REGIS PLANCHET. *El absolutismo episcopal en la república mexicana*. Apuntes para la historia. — (Chihuahua, 1907).

Ex Congregatione Sacrorum Rituum, Indulgentiarum et SS. Reliquiarum.

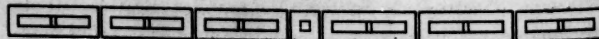
— Retineri non potest usus licet antiquissimus, ut in Processionibus intra claustra peragendis candelabra a duobus in habitu choralis Religiosis deferantur, qui acolythorum vices cum crucifero expleant. Acolythi superpelliceum gerant, ut pote officium suum exercituri erga crucem, quae in Processionibus delata locum altaris obtinet. (Ex decr. d. I mens. Febr. M DCCCXVII).

— Quoties functiones in Sabbato Sancto sine sacris ministris peraguntur, sacerdos nequit incensum ponere ac benedicere pro subsequenti Processione, in qua canitur *Lumen Christi*, ac pro paschali praeconio antequam diaconalia coloris albi paramenta sumat; sed postquam eadem diaconalia sumpserit indumenta. (Indidem).

— Vocis tono ad Missam solemnem ordinariam consueto dici debent feria VI in Parasceve verba, sive orationes *Incensum istud...., Perceptio corporis tui...., Panem caelestem...., Corpus Domini Nostri Iesu Christi...., et Quod ore....* (Indidem).

— Potest servari antiquissimus usus, ut clericus thuriferarius exhibeat genuflexus thuribulum Celebranti, saltem quando Celebrans est Praelatus, ac praesertim generalis Superior, dummodo agatur de Praelatis tantum Provincialibus et Generalibus, qui celebrent in ecclesiis sibi respective subiectis et ab Ordinarii locorum iurisdictione exemptis; nisi tamen missa vel officium, vel functio coram Sanctissimo exposito celebretur. (Indidem).

— Verba in motu proprio *Inter multiplices* (n. 27): « a qua (scil. palmatoria) abstinendum coram Ordinario » sunt intelligenda de qualibet Ordinarii praesentia, non tantum de casu quo Ordinarius ipse palmatoria utitur. Ipsius palmatoriae usus, si in concessione Apostolica continetur, latius patet quam mitrae, ita ut in functionibus quibus mitra uti non liceat, palmatoria tamen adhiberi possit. (Indidem).

DIARIUM VATICANUM

(Die XXI mens. Februarii - d. XX mens. Martii M DCCCXVIII)

Coram SSmo admissiones.

Praeter Purpuratos Patres, Urbanos Antistites, aliosque viros, qui sua quisque muneris gratia Pontificem de more adiverunt, peculiari nota digni sunt iuxta admissionis diem: Boris Wladimarovitch, Magnus Russorum Dux; manus peregrinorum ex Gallica Lapurdensi dioecesi; Cyrillus Geha, Patriarcha Antiochenus Graecorum Melchitarum cum suis episcopis, abbatibus et procuratore; Franciscus e principibus de Liechtenstein; De Brandis comes, legatus extraordinarius atque administer cum omni potestate Austro-Hungarorumque apud Apostolicam Sedem; Bartholomeus Accornero cum legatione cultorum vinearum Montis Ferrati, qui Romam ad suae artis coetum habendum venerant; Dominicus Reuter, Ord. Minorum S. Francisci « Conventualium » Magister Generalis; Collegium Armeniorum de Urbe; Parochorum col-

CROMATIUS.

Tu morte nuper claram damnasti Fulviam,
Erit, quod peius, dimittenda ad bestias.
Mali quid egit? Nam est Christi discipula!
Quid hinc? Platonem liber pol sequar,
Epicurum ducem porcorum prosequar,
Sequar quemcumque in mentem mihi venerit....
Sequi non possum Christianam fabulam?
Quid impii gessit; mali quid protulit?

DIOCLETIANUS.

Meis resistunt obstinate imperiis!

CROMATIUS.

Queis? Cur impedis servire numini
Eligunt quod sibi, reverenter colunt?
Licet si ceteris quaecumque numina
Legisse, eisque thus dare et obsequia,
Cur impedis istis Christum sequi, colere?
Dabis tu mortem? Moriuntur alacres
Ut olim legitur cessisse Scaevola!
Timesce quidquid sit dictura historia.
Est, sultis, impius Christianorum cruor;
Cruor sed iste tollitur de pulvere,
Tibique, Caesar, in frontem iactabitur.
Pius tu Caesar tum traderis posteris
Et asper sanguinis ferox dulcedine.

DIOCLETIANUS (1).

Cupis quid egerim Christi discipulis?

CROMATIUS.

Haud cunctos quaerito salvos ut miseris;
Modo sed desidero Fulviam dui!
Eius descendunt Consules de latere
Complures, ipsa est affluens divitiis....
Falsis abducitur pravisque placitis,
Probro sis secta maculata, pessimis....
Nihil sed contra Caesarem nec Superos
Quod ipsa fecit!... Vertit in bonum proximi
Sibi quod amplius lateque possidet.

DIOCLETIANUS.

Huic vis parcam? Parcam!

CROMATIUS (2).

Gratias ago

Tibi, imperator, meritas pro munere!

DIOCLETIANUS.

Ei sed ista vitae sit conditio,
Modo sit imperii praesto legibus.

(1) *Confidenter, ac prope verbis Cromatii commotus.*

(2) *Excultans, et laetitia gestiens.*

CROMATIUS.

Ipsi obedientes Christiani dictitant,
Nihil contra leges peccare praedicant....
Sine ut Christiani sequantur liberi
Suam quam credunt fidem sanctissimam.
Quid ipsi contra machinantur Caesarem?
Ut agni vivunt dociles ut pecudes (1).

VOCES.

Ad mortem saga deducatur protinus!
Sit impiae nulla prorsus misericordia!

CROMATIUS (2).

Quid impii effutiunt compulsi insania?
Nil egit ipsa quod damnetur capite.
Quid, cives, agitis? nec istud criminis
Manus nunc vestrae committant! Sistite!
Ipse imperator nunc pepercit miserae!

ALIAE VOCES.

Ad mortem Fulvia!

CROMATIUS.

Averte scelestas manus!
Neu conscia est criminis, Romani; est innocens! (3)

SCENA V.

DIOCLETIANUS, IANUS (4), CIVES.

DIOCLETIANUS.

Omnia circum nunc occupat silentium.
Meis quis terror serpit in praecordiis?
Quid est?

IANUS (5).

Vide, quae multitudo gentium
Adest supplicio, movet nec palpebras,
Observant taciti, tenent suspirium....
Illic aedepol pendet omnis respublica!

VOCES INTERNAE POPULI DELIRANTIS.

Ad mortem, ad mortem saga! Pereat impia!

IANUS.

Quid amplius sit equidem nunc nescio:
Novus fit strepitus.... qui vocum sonitus?
Audin' quae voces, quod delirium gentium?

(1) *Hic audiuntur voces clamantium intus.*

(2) *Introversus.*

(3) *Prosilit intro clamitans inter cives.*

(4) *Rediens se comitem addit imperatori, tranquillitatem simulans.*

(5) *Eum invitans theatrum versus.*

PER ORBEM

Die xx mensis Februarii M DCCC VIII, Petropoli, a militum tribunali morte mulctatur Stoessel, copiarum magister, quod, Iaponico in bello, Arthuri portus deductionem hostibus, firmis etiamtum Russorum munitis, fecisset.

— d. xxiv, Romae, Nuntius Nasi, quondam publicae Italorum institutioni praepositus, repetundarum reus dicitur atque damnatur a Senatu, in iustitiae summum tribunal constituto.

Senis repentino morbo corripitur Ioannes Oscarius Pauvet de la Chapelle, antiquitatis Gallicus magister.

— d. xxviii, Coburgi, nuptiae celebrantur inter Ferdinandum, Bulgariae principem, et Eleonoram e principibus Reuss-Koestritz.

Bonearensi in urbe anarchista quidam Argentinus civis, ignivomum globum contra reipublicae praesidem Figueroa Alcorta coniecit, qui tamen bono alite incolumis evadit.

Die i mens. Martii, Consentiae in urbe Calabriae, terra quatitur magno civium terrore, at nullo damno.

Abnormis nivium moles, a montibus praerupta, oppidum Loetschbergense occupat, domos et plures incolas sepeliens.

— d. ii Romae in Capitolio Rumenorum legatio aeneam parmam ad Urbem matrem dono a Rumenis missam sollemni ritu municipibus offert.

— d. vi Romae, adstante regali Italorum familia, in Lusitanorum templo, iusta funebria Carolo regi eiusque filio Olyssipone trucidatis exsolvuntur.

Domus quadringentae Magasoy oppidi ad Tokium in Iaponia flammis comburuntur.

— d. vii Russorum Caesar Stoesselio, copiarum magistro, mortis poenam cum carcere per annos decem in imperii arcibus commutat.

— d. xi Bordigherae in oppido Liguria, improvisa morte perit Edmundus De Amicis, Italorum scriptor humanissimus apud omnes populos maxime celebratus. Natus erat Oneliae in urbe d. xxi mens. Octobris M DCCC XLVI.

Romae in regis aedibus piaculari aqua sollemniter abluitur Ioanna, Itali regis filia, recens nata.

— d. xii Constantinopoli incendium tria millia hominum tectis exiit.

— d. xiii Aemilius De Giorgis, militum publicae securitati in Macedonia praefectus, Romae obit.

— d. xix philosophorum Nestor Eduardus Zeller nonaginta et quatuor annus natus Stutcardae naturae concedit.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI

Socios et lectores admonere iuvat, libros recens editos atque ad nos missos ut in Voce Urbis eorum notitia detur, apud administratorem nostrum, nisi contra aperte declaretur, minime venundari. Si quis igitur alterum eorum sibi cupiat, petat necesse est ab editore, quem semper indicamus.

C. CHAUVIN. *Il processo di Gesù*. — Romae edid. Desclée et Soc., 1908. (Ven. lib. 0,60).

CANET (Ab.) *La libertà di pensare e il libero pensiero*. — Indidem. (Ven. lib. 0,60).

GONDAL I. L. *Il Cristianesimo nel paese di Menelik*. — Indidem. (Ven. lib. 0,60).

LOUIS BRÉHIER. *Le basiliche cristiane*. — Indidem. (Ven. lib. 0,60).

ID. *Le chiese romaniche*. — Indidem. (Ven. lib. 0,60).

PEDRINI P. *Compendium theologiae dogmaticae ad mentem divi Thomae in decem tractatus discerptum et cursui scholastico breviori accommodatum*. — Indidem. (Ven. lib. 3).

BERNARDINUS AQUILANTE. *Florilegium spirituale*. — Indidem. (Ven. lib. 0,75).

AENIGMATA

I.

Tolle caput; toto faciles fert ocyor alas;
Acephalo ventrem, fitque numisma vetus.

II.

Excubat os patulum diducto semper hiatu,
Quae dederis servat, reddat ut illa tibi.
Litterulam mutas? Herae sul lege, theatris
Ipsis obscoenis cogor adesce iocis.

ANDR. PAPAY.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad Commentarii moderatorem miserint intra menses duos, unus, sortitus, gratis accipiet opus cui titulus:

I SONETTI PASTORALI DI LUIGI CLASIO
tradotti in distici latini da GIOVANNI BATTANI.

Aenigmata an. XI, n. I proposita his respondent:

1) Re - do; 2) Palus - ter

Es rite soluta miserunt:

Amedeus Robert, Roma. — F. Arnori, Mediolano. — Petrus Tergestinus; Rich. Brondel, Brugis. — Henricus Tarallo, Neapoli. — Franc. Bonaventura, Aterno. — Rich. Müller, Berolino. — I. Ortiz, Morelia. — I. Walter, Neo-Eboraco. — Lod. Dubois, Massilia. — Ios. Martins, Philadelphia.

Sortitus est praemium:

IOSEPHUS MARTINS,

ad quem missum est PETRI ANGELINI opus cui titulus:

LOLLIUS,
sive DE PROPECTA LATINITATE.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE — Ex officina Pacis, Phil. Cuggiani.